

Jméno a příjmení: _____

Výtvarná výchova a děti se zrakovým postižením

Myslíš si, že mají děti se ZP výtvarnou výchovu?

- a) Ano
- b) Ne

Děti se ZP mají hodinu výtvarné výchovy, myslíš si, že pro ně má tento předmět význam?

- a) Ano
- b) Ne

Proč si to myslíš?

Máš ve svém okolí někoho, kdo má problémy se zrakem?

- a) Ano
- b) Ne

Jak si myslíš, že probíhá výuka výtvarné výchovy na školách pro zrakově postižené? (jaké používají techniky, jak dlouho trvá hodina vv, jak často mají hodinu vv...)

Myslíš si, že lidé se ZP chodí na výstavy?

- a) Ano
- b) Ne

Jak by měla vypadat výstava pro nevidomé?

Jméno a příjmení: [REDACTED]

Výtvarná výchova a děti se zrakovým postižením

Myslíš si, že mají děti se ZP výtvarnou výchovu?

- a) Ano
 b) Ne

Děti se ZP mají hodinu výtvarné výchovy, myslíš si, že pro ně má tento předmět význam?

- a) Ano
 b) Ne

Proč si to myslíš?

Protože by taky měli mít možnost vyfotřit a je to pro ně stejným nebo podobným přínosem radosti.

Máš ve svém okolí někoho, kdo má problémy se zrakem?

- a) Ano
 b) Ne

Jak si myslíš, že probíhá výuka výtvarné výchovy na školách pro zrakově postižené? (jaké používají techniky, jak dlouho trvá hodina vv, jak často mají hodinu vv...)

Prvně si srovně nějaké téma, (jako pří. maší VV) pak se nad tím zamyslí a poté začnou malovat.

Myslíš si, že lidé se ZP chodí na výstavy?

- a) Ano
 b) Ne

Jak by měla vypadat výstava pro nevidomé?

Měli by tam být hmatové obrázky a před zdmi takové ty hrbolky aby nemazili do zdi a měli by tam být vysoké zábradlí také s těmi hrbolkami.

Jméno a příjmení: [REDACTED]

Výtvarná výchova a děti se zrakovým postižením

Myslíš si, že mají děti se ZP výtvarnou výchovu?

- a) Ano
b) Ne

Děti se ZP mají hodinu výtvarné výchovy, myslíš si, že pro ně má tento předmět význam?

- a) Ano
b) Ne

Proč si to myslíš?

Protože se mohou i se zrakovým postižením naučit kreslit nebo malovat, často jejich obrázky vypadají lépe než lidé kteří vidí.

Máš ve svém okolí někoho, kdo má problémy se zrakem?

- a) Ano
b) Ne

Jak si myslíš, že probíhá výuka výtvarné výchovy na školách pro zrakově postižené? (jaké používají techniky, jak dlouho trvá hodina vv, jak často mají hodinu vv...)

Myslím že by měli dělat něco co je zrovna napadne, nebo podle hmatu využívají věci se kterými mohou tvořit. Myslím si že Vv má třeba 2 hodiny

Myslíš si, že lidé se ZP chodí na výstavy?

- a) Ano
b) Ne

Jak by měla vypadat výstava pro nevidomé?

Měli by tam být vystouplé obrázky nebo sochy které poznají podle hmatu

Jméno a příjmení: _____

Výtvarná výchova a děti se zrakovým postižením

Myslíš si, že mají děti se ZP výtvarnou výchovu?

- a) Ano
b) Ne

Děti se ZP mají hodinu výtvarné výchovy, myslíš si, že pro ně má tento předmět význam?

- a) Ano
b) Ne

Proč si to myslíš?

PROTOŽE SE UNOVNÍ A MYSLÍ NA NĚCO JINÉHO.

Máš ve svém okolí někoho, kdo má problémy se zrakem?

- a) Ano
b) Ne

Jak si myslíš, že probíhá výuka výtvarné výchovy na školách pro zrakově postižené? (jaké používají techniky, jak dlouho trvá hodina vv, jak často mají hodinu vv...)

JÁ SI MYSLÍM ŽE SI TO DĚLAJÍ JAK CHĚJÍ (TEN OBRAZ).

MYSLÍM ŽE HODINA VV TRVÁ JEDNU HODINU.

MYSLÍM ŽE HODINU VV MAJÍ DVAKRÁT TÝDNĚ.

Myslíš si, že lidé se ZP chodí na výstavy?

- a) Ano
b) Ne

Jak by měla vypadat výstava pro nevidomé?

MĚLY BY VYPADAT TAK ŽE TRĚBA OBRAZY NEBO

RŮZNÉ ~~BY~~ MODELY BY MĚLY BYT UYSTOUPLE

ABY NA TO RUKAMA SAHALY.

Jméno a příjmení: _____

Výtvarná výchova a děti se zrakovým postižením

Myslíš si, že mají děti se ZP výtvarnou výchovu?

- a) Ano
b) Ne

Děti se ZP mají hodinu výtvarné výchovy, myslíš si, že pro ně má tento předmět význam?

- a) Ano
b) Ne

Proč si to myslíš?

Protože je to baví a můžou si to udělat
podle fantazii.

Máš ve svém okolí někoho, kdo má problémy se zrakem?

- a) Ano
b) Ne

Jak si myslíš, že probíhá výuka výtvarné výchovy na školách pro zrakově postižené? (jaké používají techniky, jak dlouho trvá hodina vv, jak často mají hodinu vv...)

že bychom jsme pomáhali ty co mají ZP a možná
tomažej mít hezký.

Myslíš si, že lidé se ZP chodí na výstavy?

- a) Ano
b) Ne

Jak by měla vypadat výstava pro nevidomé?

Výstava by měla být taková že tam jsou věci které jsou
tam dáš prst a tím pojeděš a potom tam uvidíš písmo.

Jméno a příjmení: _____

Výtvarná výchova a děti se zrakovým postižením

Myslíš si, že mají děti se ZP výtvarnou výchovu?

- a) Ano
b) Ne

Děti se ZP mají hodinu výtvarné výchovy, myslíš si, že pro ně má tento předmět význam?

- a) Ano
b) Ne

Proč si to myslíš?

Musí jim to udělat radost a vždy si
přáli třeba hezky kreslit

Máš ve svém okolí někoho, kdo má problémy se zrakem?

- a) Ano
b) Ne

Jak si myslíš, že probíhá výuka výtvarné výchovy na školách pro zrakově postižené? (jaké používají techniky, jak dlouho trvá hodina vv, jak často mají hodinu vv...)

Já si myslím že si to co chtějí nakreslit
musí nejdříve představit. Myslím
si že jsou dvě hodiny denně

Myslíš si, že lidé se ZP chodí na výstavy?

- a) Ano
b) Ne

Jak by měla vypadat výstava pro nevidomé?

Jak se by by obrázky byli vystouplí
takže by se mohla táhnout

Jméno a příjmení: [REDACTED]

Výtvarná výchova a děti se zrakovým postižením

Myslíš si, že mají děti se ZP výtvarnou výchovu?

- a) Ano
b) Ne

Děti se ZP mají hodinu výtvarné výchovy, myslíš si, že pro ně má tento předmět význam?

- a) Ano
b) Ne

Proč si to myslíš?

Prosoše ikdys grow nevidomé tak je učitelé snaží naučit kreslit nebo něco vyrábět.

Máš ve svém okolí někoho, kdo má problémy se zrakem?

- a) Ano
b) Ne

Jak si myslíš, že probíhá výuka výtvarné výchovy na školách pro zrakově postižené? (jaké používají techniky, jak dlouho trvá hodina vv, jak často mají hodinu vv...)

Probíhá tak se přijde učitel (učitelka), pak řekne co mají dělat a potom učitel se snaží pomoci nevidomému něco vytvořit.

Myslíš si, že lidé se ZP chodí na výstavy?

- a) Ano
b) Ne

Jak by měla vypadat výstava pro nevidomé?

Mohla by to být zvuková výstava nebo by se předměty mohli nakmatat a potom představit su věci.

Jméno a příjmení: [REDACTED]

Výtvarná výchova a děti se zrakovým postižením

Myslíš si, že mají děti se ZP výtvarnou výchovu?

- a) Ano
b) Ne

Děti se ZP mají hodinu výtvarné výchovy, myslíš si, že pro ně má tento předmět význam?

- a) Ano
b) Ne

Proč si to myslíš?

Protože se můžou naučit kreslit po sledu a potom to budou umět kreslit sami.

Máš ve svém okolí někoho, kdo má problémy se zrakem?

- a) Ano
b) Ne

Jak si myslíš, že probíhá výuka výtvarné výchovy na školách pro zrakově postižené? (jaké používají techniky, jak dlouho trvá hodina vv, jak často mají hodinu vv...)

Myslím že učitelé jim pomáhají, a učitelé jim to ukáží a potom to opakovat nebo to dělat sami podle myšlí.

Myslíš si, že lidé se ZP chodí na výstavy?

- a) Ano
b) Ne

Jak by měla vypadat výstava pro nevidomé?

Nevidomí své nevidí, ale můžou to být zvuková výstava, měla se tam pojítka na pásu a nějaká paní/pán můžou by předměty popisovat.

PŘÍLOHA 2

Výsledky dotazníkového šetření týkajícího se zkušeností pedagogů s výukou VV

V rámci příprav na praxe jsem si pro učitelky výtvarné výchovy připravila několik otázek. Oběma vyučujícím jsem kladla ty stejné, abych jejich výpovědi mohla následně porovnat. Otázky se týkaly jejich zkušeností s výukou výtvarné výchovy.

Otázky kladené paní třídní učitelce ve Škole Jaroslava Ježka:

1. Jak často probíhá hodina výtvarné výchovy?

Každá třída má jednu vyučovací hodinu týdně. Snažím se připravovat si hodiny tak, aby se jejich obsah vešel do časového rámce. Jako v každé třídě jsou žáci, kteří mají svou práci rychle hotovou, ale i tací, kteří běžně nestíhají svou práci dokončit. Tím, že je ve třídách okolo šesti až osmi žáků, se to dá zvládat. Nedokážu si představit mít 45minut výtvarné výchovy v běžných základních školách, kde jsou počty žáků ve třídách vyšší.

2. Jak dlouhou dobu už předmět výtvarné výchovy vyučujete?

Výtvarnou výchovu vyučuji na naší škole již patnáct let. A mám s výsledky své práce v této oblasti dobré zkušenosti.

3. Proč si myslíte, že je výtvarná výchova jako předmět důležitá?

Myslím si, že pro každého je výtvarná výchova přínosem, když se správně učí. Pro moje žáky je primární to, aby si osvojili materiály a uměli pracovat rukama, protože to je pro ně vlastně „životně“ důležité. Na jejich schopnost hmatového vnímání budou kladeny větší a větší nároky, proto se snažím jím pomoci zlepšit vnímání pomocí hmatu a samozřejmě rozvíjet jejich zbytek zraku. Určitě je pro nás důležitější cesta než cíl. Mám ve třídě žáky, kteří mají k těžkému zrakovému postižení přidružené problémy s jemnou motorikou a u nich je velký úspěch, když dokážou správně uchopit tužku.

4. Jakou mají vaši žáci nejoblíbenější techniku?

Rádi kreslí, když to jde. Práce s modelínou je taky hodně baví. Asi největší úspěch má ale technika PlayMais, což jsou takové malé polystyrénové křupky, které mají mnoho využití. Dají se stříhat, mačkat do různých tvarů a slepovat jen pomocí vody, což žáci velmi ocení, protože lepidlo nemají rádi. To se totiž lepí na ruce, jsou od toho celí upatlaní a musí si každou chvíli mýt ruce. Výrazně je to omezuje v jejich tvorbě, protože mají vlastně oslabený cit v prstech. Když už potřebujeme něco přilepit používáme oboustranné lepicí štítky.

5. Jak moc trváte na tom, aby žáci postupovali přesně podle instrukcí?

Nejsem taková, abych lpěla na jasně daném postupu, ono by to koneckonců ani nešlo, práce je hodně individuální, každou chvíli potřebuje někdo poradit nebo pomoci. A soustředit se na to, aby každý postupoval tak, jak se řeklo, by byl nesmysl. Naopak se snažím, aby byli žáci schopni se s „problémem“ popasovat sami. Jsem ráda, když vidím, že se žák aktivně zapojuje a snaží se vymyslet něco nového. Jediné na co se snažím dbát je, aby se drželi stejného tématu.

6. Chodíte s dětmi na výstavy?

Chodíme. Je to tedy náročná akce, už kvůli bezpečnosti musí jít více učitelů. Naposledy jsme navštívili Schwarzenberský palác, kde je stálá výstava „Doteky Baroka“, je to stálá expozice určená především pro nevidomé. Žáci si mohli osahat sádrové odlitky.

1. Jaká jsou nejčastější témata při tvorbě?

Témata jsou stejná jako na běžných školách. Svátky, roční období a podobně.

Otázky kladené paní třídní učitelce v ZŠ Kostelec u Křížků:

1. Jak často máte výtvarnou výchovu?

Výtvarnou výchovu máme jednou týdně dvě vyučovací hodiny. Pak máme jednou týdně jednu vyučovací hodinu pracovních činností a když nemáme zrovna co na „práci“, dokončujeme občas i to, co jsme nestihli během výtvarné výchovy zde. Děti mají různé tempo a při hodinách výtvarky je to obzvláště patrné a já to respektuji.

2. Jak dlouho už výtvarnou výchovu učíte?

Já ve škole začala učit angličtinu. Výtvarná výchova mi byla přidělena o něco později, protože nám chyběl ve škole vyučující a já se o výtvarné umění vždycky zajímala a tvoření, malování nebo kreslení mě bavilo. Takže jak dlouho? Asi tak deset let.

3. Proč si myslíte, že je výtvarná výchova důležitá?

Výtvarná výchova jako vyučovací předmět je dle mého názoru občas podceňována. Já osobně si myslím, že se co do významu rozhodně vyrovná ostatním předmětům. Nejen že v dětech probouzí představivost, fantazii a kreativitu, ale rozvíjí i jemnou motoriku a prostorové vnímání. Má velký význam i v souvislosti s průřezovými tématy – například probíráme – li v dějepise Gotiku či jiný architektonický sloh, nakreslíme si jeho hlavní znaky nebo se pokusíme namalovat nějakou gotickou stavbu. Románskou rotundu máme třeba přímo na návsí před školou. Když vyjdeme ven, namalujeme ji a vysvětlíme si na ní základní znaky slohu románského, děti si vše mnohem lépe zapamatují. Dále si myslím, že má výtvarná výchova v dnešní uspěchané době i význam terapeutický. Není zde takový tlak na výkon, čas, nic není špatně a děti by rozhodně neměly pociťovat stres.

4. Jakou mají děti nejraději techniku?

Každé dítě je samozřejmě individualita, takže každé preferuje i jiný způsob práce. Tam kde někdo rád kreslí tužkou, hraje si s detaily, čistou linkou, konturou, stínováním, tam zas jiný rád maluje vodovými barvami, případně temperami, míchá barvy, vrství, experimentuje. Všeobecně bych ale řekla, že velmi oblíbenou technikou je koláž. Zde je výběr materiálu opravdu rozmanitý, výsledek je téměř vždy zajímavý a prostor pro fantazii a kreativitu velký.

5. Jak moc trváte na tom, aby děti postupovaly přesně podle vašich instrukcí?

Nemám ráda zadání typu „Je jaro, všichni nakreslíme klubající se kuřátko podle šablony a pak ho vybarvíme“. Nicméně rámcově trvám na použití jednotné techniky a tématu. Jsem ráda, když děti toto téma uchopí po svém, originálně. Vzhledem k tomu, že si velmi často sama doma zkusím to, co po dětech v hodinách výtvarné výchovy vyžadují, abych posléze předešla různým složitostem, své instrukce pak považuji spíše za doporučení.

6. Chodíte s dětmi na výstavy?

Vzhledem k tomu, že se naše škola nachází v Kostelci u Křížků, je pro nás doprava do Prahy, kde většina výstav probíhá trochu komplikovanější. Nicméně na výstavy chodíme. Letos jsme byli společně se čtvrtou a pátou třídou ve Veletržním paláci. Národní galerie organizuje velmi povedené výukové programy pro školy. Letos jsme navštívili program s názvem „V galerii se skicákem“. V minulých letech jsme navštívili také klášter sv. Anežky České a zúčastnili se programu „Proč slavíme Velikonoce?“. Dále jsme s dětmi navštívili výstavu „Světy české animace“ v pražské holešovické tržnici. Myslím si, že návštěva výstav, stejně tak jako koncertů a divadelních představení, je pro děti velmi důležitá, tříbí v nich smysl pro estetiku a krásno a učí je, že kultura je součástí každodenního života.

7. Jaká jsou nejčastější témata při tvorbě?

Témata rámcově odpovídají školnímu vzdělávacímu programu. Do tvorby se promítá střídání ročních období, významné dny, svátky a události, často také zážitky dětí. Témata se snažím uchopit originálně, přistupovat k nim kreativně a neopakovat je. Často dětem též pouštím videa o umělcích, různých technikách a zajímavostech ze světa umění a kultury.

PŘÍLOHA 3

PŘEPIS ROZHOVORU – Eva Kořátková, Pavla Kovaříková

Ahoj, zdravím vás z Meetfactory, bývalé továrny na sklo, kde se teď dělá umění. Co se děje v továrně, když se nic neděje? Každý týden vám přinášíme rozhovor se zajímavými umělci, tvůrci, kteří jsou s naším programem nějak spojeni.

Znělka „Tovární hlášení ve vašem éteru“.

Výstavu „Rozhovory s monstrem“, kterou ve spolupráci s galerií meetfactory, připravila umělkyně Eva Kořátková jsme vám již přiblížili v jednom z únorových vydání továrního hlášení. Výstava zůstává i nadále uzavřena veřejnosti. Snažíme se ale i navzdory tomu iniciovat přemýšlení o tématech na která se výstava soustředí. S lektorkou organizace rozhledna, sportovkyní a malířkou Pavlou Kovaříkovou jsme tedy mluvily na téma zprostředkování uměleckých výstav nevidomým. I o její zkušenosti se strachem z jinakosti, i o tom, jakou roli hraje při kontaktu s vidících s nevidomými, používaný jazyk, nebo uvolněná a přátelská atmosféra.

Znělka „Tovární hlášení ve vašem éteru“.

T: „Dobrý den, já Vás moc vítám u dalšího galerijního podcastu. A je mi potěšením tady přivítat taky naše dvě hostky dnešní. Evu Kořátkovou, umělkyni a autorku výstavy „Rozhovory s mostrem“, kterou teď máme v galerii Meetfactory už znáte z našeho minulého podkástu. A zároveň tady moc vítám Pavlu Kovaříkovou, dříve Valníčkovou, která je spoluzakladatelkou organizace Rozhledna a věnuje se poradenství a lektorství v tématech života s těžkým zrakovým postižením. Sama Pavla se narodila s vrozeným glaukomem a od patnácti let je zcela nevidomá. Absolvovala ale angli hm... studium angličtiny na katedře překladatelství a tlumočnictví na Univerzitě Karlově. A potom také studiu psychologického poradenství na West Chester University of Pennsylvania ve Spojených Státech. Na přelomu osmdesátých a devadesátých let byla aktivní jako atletka a získala několik medailí na paralympiádě a olympiádě v běhu a běžeckém lyžování. Od konce devadesátých let se mimo jiné věnuje vlastní výtvarné tvorbě a vystavuje. Ilustrovala doposud osm publikací. Pavla má dvě děti, Martu a Míšu. My jsme už vlastně se tady, si tady společně prošly výstavu „Rozhovory s Monstrem“, která bude takovým

naším dnešním výchozím bodem. Rozhovor s Pavlou povede Eva a je mi teď potěšením, jim předat slovo. Díky oběma, že tady s náma ste.“

E: „Tak já moc děkuju tady Tereze za přizvání, tady k tomu rozhovoru a celkově umožnění toho rozhovoru a zároveň děkuju Pavle, že to pozvání k němu přijala, protože jsem vlastně delší dobu toužila po tom něco s Pavlou realizovat ať už by to mělo jakoukoliv podobu. Ale vlastně mě velice její aktivity a názory zajímaly, tak jsem hrozně ráda, že to konečně vyšlo a doufám to bude začátek třeba nějaký delší, nebo nějaký důkladnější spolupráce. Á já bych vlastně začla asi otázkou, která právě souvisí s tou naší procházkou výstavou, kterou jsme teďka provedly. Á ta výstava se vlastně zabývá tématem strachu z jinakosti a vlastně norem a různých tlaků a struktur, kterou vlastně tuhle, tenhle strach způsobují. A já bych se vlastně chtěla zeptat na tvoji zkušenost se strachem z jinakosti. My jsme vlastně mluvily spolu o to, že vlastně ten náš cíl s Terezou v rámci té výstavy, nebyl ten, že bysme chtěli nějak poukazovat na jednotlivce v rámci té kauzi, který se ta výstava týká a nějakým způsobem je zesměšňovat, dehonestovat nebo kamenovat za jejich postoj, ale spíš vlastně ukazovat na nějaký mechanismy, struktury nebo vlastně kulturu v který žijeme a která vlastně způsobuje, že tenhle strach vlastně je do nás nějakým způsobem i doktrinován už od dětství. A já bych se vlastně chtěla zeptat, právě na to, jaká je ta tvoje konkrétní zkušenost, jak tadytomu strachu rozumíš a vlastně jestli můžeš třeba zmínit, nějaký konkrétní příklady, který se toho týkají, z tvýho každodenního fungování.“

P: „Díky moc za pozvání, taky zdravím všechny. Ahoj. A vážím si toho, že ste mě sem přizvaly. Tak ještě jednou Díky. Je to pro mě hodně zajímavé se zkusit k tomu taky nějak připojit. Mmm, noo, strach z jinakosti, to zní tak jako trochu strašidelně, ten strach. A je to zajímavé, že... myslím si, že to má mnoho různých jako stupňů a podob ta, někdy tomu říkáme rozpaky, nebo nejistota nebo znejištění až třeba to může jít do toho strachu a jeto opravdu něco, co mně ta moje zkušenost, když nevidím. Žiju ve společnosti, kde, která je primárně postavená na tom, že všichni viděj. A všechno, co se v té společnosti vlastně dělá a odvíjí, tak nějakým způsobem s tím viděním a s tím vizuálnem počítá jako se samozřejmostí, tak je to něco co teda opravdu dnes a denně řeším. A zajímámě to, zajímá mě, co to dělá se mnou, co to dělá s lidma obdobné zkušenosti, takže s jinými nevidomými, nebo třeba i s jinak postiženými lidmi. A jak to funguje potom právě ve vztahu s tou majoritní společností, kde všechny tyhle možnosti toho, no prostě kde

tohle všechno je jakoby s tou samozřejmostí přijímané. A určitě teda se setkávám hodně moc, právě s těmi rozpaky, se znejištěním. Myslim si, že velmi často je na té druhé straně zatím to, taková nejistota, „abych neudělal něco špatně“, „abych prostě se toho člověka“...teda třeba mě „nějak jako nedotkl“, neurazil ho, nepokazil to, nebo jsem se já neztrapnil, tím že bych něco měl vědět, co ale nevim, nebo nevim, jestli to vim, tak možná to nevim a proto udělám nějakou chybu a teď to bude hroznej průšvih a co potom já s tím? A ještě se o toho člověka budu muset nějak postarat a to už vůbec nevim, jak bych udělal. A je to je takovej mechanismus řetězové reakce. A to se děje všechno samozřejmě velmi, jako ve velké rychlosti, polovědomě, nebo nevědomě a to na obou stranách nutno říct. Takže z toho někdy bývá pěkný maglajs. A někdy si jenom oba ti lidé třeba oddechnou, uff, už to máme za sebou, už se k tomu nebudem vracet. A mě velmi zajímá, jak se právě do těch interakcí dostávat tak, oboustraně, abychom měli chuť se do těch interakcí vracet a to je vlastně i něco na čem nám hodně záleží v té naší neziskovce, v Rozhledně, ale vidím to i u svých kolegů z jiných různých organizací a projektů, že to je vlastně něco, co zkusíme z různých stran nabízet lidem, pojd'me do toho zážitku spolu a pojd'me se o tom pobavit, pojd'me spolu něco jako zkusit. Abychom viděli, že vlastně to, že jedna strana vidí a druhá ne, nebo jedna je na vozíku a druhá chodí, že to neznamena, že se nemůžeme ve spoustě témat potkat. Akorát že se možná zasmějeme, protože mezitím vznikne pár jako absurdních situací. Á, ale že určitě jako, toho společného převažuje, takže je škoda se o to, se o to setkání prostě připravit, jenom protože se zasekneme na nějaké technikálii.“

E: „Si o tom docela hezky mluvila, předtím vlastně, než jsme tady začly nahrávat rozhovor, kdy vlastně jsme mluvily právě o tom, jak vlastně nějakým způsobem odlučovat a nebo možná jak, přesnější výraz, jak otevírat, aby bylo možný vlastně překlenout nějaký bariéry, nálepkování a něčeho, čemu se říká handicap, což je samo o sobě vlastně stigmatizující pojem, tak vlastně, ty si docela hezky říkala vlastně, tohleto nevidění nebo neslyšení vlastně dávat spíš do pozadí a spíš vlastně hledat způsob, jakoby, jak se vlastně napojovat na člověka skrze vlastně jiný kvality, nebo jiný vlastně možnosti toho vytváření toho vztahu. Tak jestli, třeba tohleto chceš nějak, nějak rozvést? Jaký vlastně možnosti pro odbourávání různých stereotypů, který používáme, jaký vlastně máme...“

P: „Já vůbec nechci zlehčovat, nebo popírat, ten fakt, že ten handicap, ta nepřítomnost nějaké jinak běžně přítomné schopnosti, že to je velký průšvih. To tak je a určitě to znamená, že ten život máme obtížnější a že i s námi je to potom obtížnější, pro to okolí, to určitě tak je a je nutné se k tomu stavit velmi věcně a otevřeně, protože potom se můžeme fakt dorozumět. Když prostě nevidím, tak třeba v péči o dítě, budu mít opravdu nějaké momenty, kde si bez dopomoci vidícího, neporadím. To prostě tak je a nemá smysl to zastírat. Určitě mě to bude omezovat třeba i v přístupu, třeba k mé profesi. Nebudu zdaleka tak rychlej překladatel, jako kdybych viděla, nebo, jo, může se vymyslet spoustu příkladů. A nemá smysl to popírat, ale současně říkám, toho zůstává prostě dost, kde to v klidu jde a to co mi připadá hrozně důležité, to co se mi osvědčuje, že překonává ty momenty rozpačité, nebo nepříjemné je právě pohoda a klid, takže pokud i ta druhá strana, která vidí a není zkušená s potkáváním se třeba s nevidomými lidma tak zůstane v poklidu a nezačne se stresovat, nebo nervovat právě tím, co by měla, co by měla všechno odhadnout předem a velmi citlivě a politicky korektně znát a tak. A ona to nezná, tak když prostě zůstane v klidu a zeptá se úplně v pohodě ten člověk: „Já bych Vám rád pomohl, ale vůbec nevím co mám dělat“, tak to je naprosto..., to je ta cesta, protože to potom otevře ten prostor tomu dialogu a když dojde k dialogu, tak podle mě není možnost, aby to dopadlo špatně. Takže to co mě se osobně zdá, jakože je alfa a omega případných nedorozumění je, že nedošlo k tomu momentu toho dialogu. To, kde já velmi narážím, co jsou ty situace, které jsou pro mě obtížné, nebo smutné je když mi ta druhá strana nedá příležitost se nějak projevit, vyjádřit a rovnou v mém jménu, třeba pro mojí bezpečnost, pro mojí ochranu, nebo pro nějaký jiný důvod začne konat, nějakým způsobem, kdy mě se to týká. Takže například, já nevím, jako úplně banální situace je, že mě posadí v tramvaji lidé, přestože mám důvod stát, protože mám velký baťoh a jedu jednu zastávku... „nene, vy si sednete.“ A hotovo. Jo, tak to je taková samozřejmě jako ilustrace úplně banální. My se tomu někdy i s kamarády nevidomými smějeme, že někdy je jednodušší se nechat převést na druhou stranu, než to tomu člověku vyvracet a je jednodušší se pak zase vrátit přes ten přechod sám, jo. A to se jako, i toto, i takhle absurdní pomoc může vypadat, jsou to extrémy. Ale, třeba si vybavuju, když jsem jednou si šla koupit nějaké barevné pastely, protože maluju a maluju křídami a chtěla jsem nějaký barevný strukturovaný papír a neměla jsem opravdu s kým to pořešit, věděla jsem, kde ta prodejna výtvarných potřeb je, tak jsem ta šla sama s tou bílou holí a ptala jsem se prodavače „Potřebovala bych, já nevím... Faber Castel pastely, můžete mně pomoc vybrat“ a on nejdříve byl z toho strašně rozpačitý, zcela pochopitelně, jako no...

„ale to jsou různé barvy“ no právě, tak můžete mi prosím popovídat, jaký tady máte? A on vůbec, chudák, jsem ho takhle hrozně postavila do šílené situace, byla jsem si toho vědoma. Říkám „nebojte, to zvládneme, mohl byste mi, jestli vám to nevádí, chvilku mi popisujte, co to je za zelenou? Jako středně zelená, co tam je, vidíte nějakou žlutou, nebo to je spíš taková jako do zářivá, že tam bude asi jako šedá“ A on se do toho úplně zabral a postupně úplně přestal řešit a vnímat, že teda tam před ním stojí člověk s bílou holí a opravdu jsme spolu měli hrozně hezkej rozhovor, kdy on úplně pozapomněl na tadyten fakt a opravdu jsem si vybrala a on byl jako, taky úplně v pohodě, že jsme to prostě překonali, jo. Takže já prostě pevně věřím, tomu, že se to dá, když se ten člověk uvolní, když prostě opustí ten počáteční stres, překvapení, zaskočení, možná úzkost. Co provedu, co z toho bude, jestli ten člověk po mě pak nebude chtít nějaký pomáhání pravidelný, na který já nemám čas, nebo něco takovýho, ale vlastně, když na to přistoupí, že má před sebou někoho kdo, ví jak se tam dostal, kdo má věci nějak jako, plus minus, pod kontrolou a jenom se potřebuje třeba na nějaký detail doptat. Tak toto, když se překoná, tak to vlastně, tak je pak šance, že to funguje úplně normálně, úplně jako přirozeně.“

E: „Já bych teď asi ten rozhovor trošku stočila vlastně k takovému důležitýmu, pro nás aspoň s Terezou, asi důležitýmu tématu, kterým je nějaká míra inkluzivnosti výstav a inkluzivnosti uměleckých institucí jako takových. Kdy vlastně, budeme vlastně hrozně rádi za tvůj feed back nebo názor vlastně na to, jakým způsobem právě se pokoušet, třeba samozřejmě v nějakým dlouhodobějším horizontu dělat právě výstavy a umělecký instituce víc inkluzivníma prostorama pro všechny, myslet vlastně na všechny možný návštěvníky s různými typy znevýhodnění nebo specifických potřeb. A vlastně s tím souvisí to, že vlastně, vím od tebe, že pro nevidomý zůstává mnoho informací o veřejném prostoru asi nějakým způsobem skrytá, nebo „neviditelná“ v uvozovkách. Kdy vlastně, nápisy, reklamy, nebo oznámení, jsou něco, co samozřejmě, logicky se nedostává vlastně do nějaký informace s kterou se setkáváte. Stejně tak vlastně je náročnější zorientovat se v daném prostoru a situaci, například při příchodu do čekárny... ty si o tom vlastně taky hezky psala ve tvém textu, kdy mluvíš o tom právě jak vlastně je to mnohem delší proces, než vlastně se člověk nevidomý vlastně zorientuje v nějaký konkrétní prostorový nebo fyzický situaci. A i vlastně výstavy jsou nějakým souborem informací, který jsou převážně vizuálního druhu. Jaký vlastně způsob jejich převedení do jiného média by vlastně, pode tebe pomohly, co by měla taková na

nevidomé myslící výstava obsahovat, nejenom třeba na nevidomé, ale primárně na ně a co vlastně můžou dělat autoři a autorky výstavy, umělkyně, kurátorky, kurátoři a tak dále, aby vlastně výstavy a umělecké instituce obecně byli inkluzivnějšími prostory, ideálně pro všechny.“

P: „Tak, děkuju za tu otázku a zkusím to. Když nevidíš, tak se hrozně musíš spoléhat na mluvení, prostě to co my máme abychom se pochopili a abychom se dozvěděli, tak je opravdu to co se vysloví. Opravdu v souvislosti s nevidomými se mluví o informačním deficitu zcela zásadním, a ten se týká nejenom nápisů, a toho, co jsi zmínila, ale třeba i toho, že se rozhlídneš po ulici ráno a vidíš jak jsou lidi oblečení a je to pro tebe zpráva, o tom jestli zapadáš nebo nezapadáš. Plno nevidomých lidí nechodí hezky oblékaných, to není protože by nechtěli, ale je to opravdu, kvůli tomuhle informačnímu deficitu, že prostě my máme obtížnou jako opravdu obtížný přístup úplně k čemukoliv, co se vlastně projevuje vizuálně a ta cesta je mít kamarády vidící nebo fajn prostě blízké vidící lidi, kterých se ptám, se kterými mluvím, a který mi tu zpětnou vazbu průběžně dávají, jo? Tak a to je začátek k té výstavě, protože když bych měla okomentovat výstavy, tak ono to bude hodně s tím verbalizováním souviset. Mě napadají asi jako po těch zkušenostech, já nejsem teda kdo ví jaký obcházeč výstav, ale byla doba, když jsem, ještě než jsem měla děti, že jsem na to měla víc času a bavilo mě sledovat. Hodně jsem byla i v kontaktu s umělci, s výtvarníky, takže jsem hodně toho dialogu i nad těmi svými kresbami taky jako zažila a ehm ehm a vlastně jsem se pohybovala i kolem hodně habestetik, hmatových nebo výstav primárně pořešených hmatově, tak aby se tam právě nevidomí návštěvníci cítili dobře. No a mě se zdá, že ty cesty jsou v zásadě dvě, jednak myslet na hmatovou stránku těch výstav a přemýšlet u běžné expozice, jestli je možné v rámci běžné výstavy určené majoritní společnosti, tak třeba vytipovat exponáty, kterým by neublížilo, aby se jich návštěvník dotýkal, a které současně by neublížili návštěvníkovi, to je taky hrozně důležité, takže něco co je prostě neopracovaný soustruh nebo nějaké dřevo prostě neohlazené, nezačištěné, plné třísek nebo něco ostrého, tak to prostě my si nebudem na to chtít sahat, není důvod. I kdyby to tomu objektu nevadilo, ale je spousta jako zajímavých materiálů prostě předmětům, kterým by to neuškodilo a nás by to zajímalo. Nás by zajímalo se jich dotýkat. Velmi, já se hodně lobuju za needukativní výstavy pro nevidomé, patřím k těm, ale v tom se ta skupina nevidomých lišit, já opravdu od umělecké výstavy nečekám, že mě poučí. To poučení hledám někde úplně jinde, ale ne na uměleckých výstavách, ale rozumím tomu, že jsou i nevidomí,

který prostě přijdou na výstavu a potěší je, že poznají, že kočka je kočka, jo? Ale já se pro tohleto poznání jdu třeba do hračkářství, kde mě baví si vzít plastové realistické figurky a na nich si třeba prohlížet pozice různých zvířat a typické znaky zvířat a tak. To je pro mě ten, ten katalog zvířecí, co třeba děti mají v obrázkách, takže na tu výstavu opravdu jdu pro nějaký vybočující estetický zážitek nebo vjem, který mě donutí třeba si něco sama začít uvědomovat nebo zpracovávat nebo se nějak nechat někam vtáhnout a ta druhá, a ta druhá možnost, co mě připadá, že by byla nosná, nevím na kolik se využívá, myslím si, že tolik ne, tak zkusit nabízet zážitky v rámci expozice, které jsou plnohodnotné i bez toho zrakového vjemu, takže ať už by to byla nějaká, nějaká zajímavá cesta tou expozicí, která bude prostě popisovaná s hudbou, s nějakými i příjemnými jako dalšími vjemy nebo i kulisami zvukovými s vůněmi, nevím. Tak prostě něco, co opravdu bude plnohodnotné i nevizuálně, bez vizuálních vjemů, to si myslím, ale pokud, pokud jdou autoři výstav tou cestou, jako vysloveně realizovat výstavy pro nevidomé, tak já si tím často nejsem jistá, že to je dobrá cesta. Jednak je to trochu izolující, protože víc to potom přitáhne... míň to potom přitahuje vidící lidi a já si myslím, že by to bylo opravdu fajn, abychom chodili tam, kam chodí i hodně vidících lidí. Když ta výstava je jako hodně specializovaná pro nevidomé, tak se přece bere jen malinko to potom jako sociální projekt, jo? A méně jako uměleckej a zdá se mi, že to je škoda. A další, to já pokládám za teda velký nešvar hmatových výstav pro nevidomé, je tam, bývá tam velmi málo exponátů. V tom pár hapestetik vybočilo, to mě potěšilo, to z té řady hapestetik, že těch exponátů, že bylo dost, ale já jsem zažila, že výstava takzvaná „hmatová stezka pro nevidomé“ obsahuje osm, deset exponátů a já tam za ní jedu hodinu tam, hodinu zpátky, z toho se mi pět věcí nelíbí a potom prostě mi zbyde pět, který mi mají vysvětlit celý tenhle podnik, co jsem podnikla. To se mi zdá hrozná škoda a když jsem se pídila potom proč vlastně to tak je, jestli to je protože těch, protože to dá práci exponáty najít, které umožnit hmatovému vnímání nebo proč, tak mě bylo vysvětleno, že ale hmat se rychle unaví a takže jako důležité, toho nevidomého neunaví. A já jsem se ptala, jestli se tak uvažuje ve Veletržním paláci, že vidící taky určitě se unaví, vidět dvě, tři patra výstavy a taky to nikdo neřeší, takže bychom prostě dvě třetiny výstavy zavřeli, aby se návštěvník neunavil, tenhle argument neberu, takže si myslím, že to je právě, to se zas dostáváme trochu možná k těm stereotypním reakcím, že by si snad nevidomí sám neuhlídal, jestli už sám není unavený, tak jako to neřešíme u vidícího návštěvníka, když je člověk dospělý, tak je jedno, jestli vidí nebo nevidí, pozná sám, jestli je unavený nebo není a kdyžtak se podle toho zařídí, takže bych se přimlouvala za

to neubírat exponáty, pouze pod tímto jako to, tímto uvažováním, že by se neměl návštěvník unavit nevidomí. No a jinak já mám hodně ráda právě, když ty věci jsou prostě jako zajímavý, když prostě jsou abstraktní klidně, hodně, hodně si všímám materiálů, povrchů a velmi často mě něco osloví na uměleckém díle, které absolutně nebylo míněno pro nevidomé, takže myslím si, že celkem ani není cesta, aby autoři uvažovali o tvorbě pro nevidomé, takový, takový počín jsem taky zaznamenala v minulosti, myslím, že to bylo pod moravskou galerií, kterou právě byli osloveni umělci. Vytvářeli přímo pro vnímání nevidomých a bylo to zajímavé, ale nepřišlo mi to úplně nosné, protože přece jenom je to dost velká stylizace ze strany toho autora, něco jiného je kdyby s námi ten člověk pobýval, sledoval nás, všímal si toho, čeho my si všímáme, jak pracujeme s rukama, co nás oslovuje a pak něco z toho vyvodil, ale v izolaci ateliéru přemýšlet o vnímání nevidomého a proto, pro něho vytvořit exponát, to nepokládám za úplně, za cestu.“

E: „Z toho vlastně, co říkáš, tak mně jakoby vyplývá nebo dává smysl, že vlastně, nedává teda úplně smysl generovat výstavy pro nevidomé nebo další skupiny bez toho, aby vlastně kurátor nebo kurátorka nebo umělci, umělkyně byly vlastně s touhle skupinou bezprostředně v kontaktu nebo třeba i spolupracovali přímo na výstavě, třeba právě s konkrétně s nevidomých, s nevidomým a vlastně to vyvíjeli společně s nimi. A to je vlastně jedna asi možnost, kterou tam vidím a ta druhá spíš vlastně dělat výstavy, který se pokouší být výstavami pro všechny, což je samozřejmě velmi těžký zadání a tam spíš myslet na to jaký všechny vrstvy, jaký všechny smysly vlastně ta výstava aktivuje, co vlastně všechno umožňuje a jaký bariéry se snaží odbourávat a vlastně v návaznosti na tohleto, přesto se vlastně zeptám, že vlastně nějaký stereotypní způsob vytváření právě výstav, který mají navodit dojem výstavy pro nevidomé, ať už jsou pro ně směřovaný a nebo jsou naopak směřovaný pro vidoucí návštěvníky, kterým vlastně ta výstava má nějakým způsobem přiblížit svět nevidomých, tak se vlastně často situují do tmy a ty jsi vlastně o tom hezky mluvila v tom smyslu, že když někdo nevidí vůbec nic, znamená to, že zkrátka nemá žádný zrakový vjem. Černá barva, tma, šedá mlha to všechno jsou pořád zrkové vjemy, **takže ten, kdo skutečně nevidí nic, vidí asi tolik, kolik byste viděli vy, kdyby jste se na svět kolem podívali třeba svým loktem nebo zády. Je to zkrátka nepřítomnost zrkového vjemu**, která se těžko popisuje, když ale právě autoři výstav se snaží tenhle dojem výstavy navodit nebo nějak simulovat, tak právě většinou ta tma bývá vlastně tma nebo vlastně zavázání očí bývá jedním ze stereotypních

vzorců, jak tohleto nastolovat, tak vlastně napadají tě nějaký přesnější, ty už jsi to trochu zmínila, nějaký přesnější způsoby, pokud by se autor, autorka výstavy o tohleto pokoušeli a současně vím, že ty jsi třeba v rámci těch hapestetických výstav jsi měla možnost se třeba dotknout Kmentové, tak jestli se právě můžeš zmínit i o týhleto výstavě vlastně, která jsem pochopila, že podle tebe fungovala.“

P: „Tak to je hodně otázek najednou, si zkusím povzpomenout na všechny. Nejdříve bych se zastavila u té spolupráce s nevidomými, při promýšlení, jak výstavu třeba zpřístupnit. Tady mám potřebu říct, že handicap není kvalifikace, takže to, že někdo nevidí, neznamená, že by bylo nosný nebo, že by byl povolený, povoláný na to komentovat obecně třeba přístup k výstavě, jo vlastně, jestli mi rozumíš. To se totiž bohužel stává i v jiných oblastech, že nevidomost nebo slepota se bere jako kvalifikace pro právě komentování toho, jak věci mají vypadat pro nevidomé. My jsme v tom taky velmi subjektivní a je zapotřebí mezi námi hledat toho, kdo je pro to fakt kompetentní, že ne každý, kdo nevidí, tak by měl být třeba já nevím v nějakým odborným konzultantem, například přístupu k výstavě, ke zpřístupnění výstavy. Je tady společnost Hapestetika, která myslím že velmi jako schopně a znale se třeba k té spolupráci právě s autory výstav staví. A ta stojí i právě za tou sérií výstav s názvem Hapestetika, oni se tak... já myslím, že se jmenujou Společnost pro Hapestetiku nebo teď si úplně nepamatuju, jak se přesně jmenují, ale prostě je v té oblasti zrakově postižených, jak mezi samotnými nevidomými, tak mezi vidícími, kteří s námi spolupracují, tak je pár lidí, kteří by pro to byli povolání se k té výstavě, třeba k tomu uchopení té výstavy jako dobře vyjádřit. Takže tady bych jen varovala, aby se nespolupracovalo s kýmkoliv, jenom protože někdo nevidí. Tak, simulace slepoty, jak ji přiblížit vidícím, to je velká výzva i já si, čím jsem starší, tím si víc myslím, pořád víc, že právě ty zavázané oči toho mnoho nesdělí, že je to takový zajímavý, subjektivní zážitek. Někdo z toho vyvodí, že to je vlastně strašná přča nevidět, že to je jako super dobrodružství a přestal se starat o banality a najednou má hluboký prostě poznatky. Někdo zase z toho vyvodí, že to je šilenej stres, a že si neumí... to by nedal a radši by vyskočil z okna. Přeháním, obě ty reakce znám, obě jsou extrémní. Většina reakcí bývá někde uprostřed, ale má to velmi málo společného s přiblížením se k tomu jaké to je dlouhodobě nevidět. A to je hlavně protože my, když opravdu nevidíme, jako roky, roky, tak se to stane samozřejmostí ve smyslu, že v každé minutě my řešíme úplně něco jiného, než ten samotnej fakt nevidění, protože to bychom jinak nemohli nic jinýho dělat. Neznamená to, že mezi námi nejsou lidé, kteří

to velmi obtížně dávají a jsou třeba depresivní nebo pořád oplakávají věci, o které přišli nebo na každého z nás, na každého nevidomého tu a tam dolehne jednoznačně nějaká těžkost, která kdybych viděla, tak vím, že bych jí prošla snadno nebo tu a tam mi něco bývá líto, ale není to fakt nic dominantního, takže v tomhle směru ta simulace potom taky nefunguje. Já si vlastně ráda s touhle myšlenkou pohrávám, jak by to doopravdy fungovalo a připadá mi, že ta zkušenost dlouhodobého nevidění, je třeba podobnější cizincům, kteří u nás žijí, kteří se opakovaně nebo průběžně, pokud neumějí česky potkávají s **nesrozumitelnem**, že mi vlastně jsme velmi často v situaci, kterou nemůžeme úplně pochopit, nemáme přístup prostě dostanu na stůl houf krabiček a kdybych viděla, tak vidím, co která krabička podle nápisu a takhle si musím pamatovat, tvar krabiček a tvar víčka, vroubky na víčku a zářez někde na něčem a tak. A podle toho se třeba orientuju v předmětech. Takže třeba výstava, která by... nebo síň zážitek, který by mohl možná vidícím zprostředkovat víc, jaké to je nevidět je **obklopit je nestrozumitelnem**. Třeba věcmi, které jsou všechny žluté, všechny mají stejný tvar, nepoznáte z toho domu, co od něho očekávat, nebo z té, z toho typu zástavby, jako zahltit je vlastně, zahltit vás vidící lidi vjemy, které na první pohled nedávají smysl, to si myslím, že by bylo mnohem blíž té zkušenosti člověka, který dlouho nevidí a to se velmi těžko jako by realizovalo, jo? Je to jako, je to jedna z možností“

E: „Jo, ale je to hrozně hezký zadání.“

P: „Byla by to zajímavá výzva pro spolupráci s nějakým výtvarníkem a tohle by mě hodně bavilo, vymýšlet spolu.“

T: „Řada, nějakých možná zlých jazyků by řekla, že zahlcení předměty, které nedávají smysl se v dění jako odehrává běžně při návštěvě jakékoliv výstavy současného umění, ale to ti myslím, že určitě nebude ono.“

P: „Ještě mě napadá, co bývá vlastně velká bariéra pro jako, užívání si, nebo jako hezký zážitek z nějaké akce pro nevidomého, která se velmi podceňuje, že to je bariéra, neví se o tom, tak je zvuk, zvuková kulisa. Pokud přijdu na výstavu a bude tamhrát, bude v nějaké, ne úplně šťastné akustice, což často bývá právě ve velkých halách, kde se to hodně rozléhá, hůř se mi tam orientuje, hůř se dorozumím s někým, kdo na mě promluví a do toho hraje nějaká výrazná hudba, nebo je tam prostě nějaký jiný šum, tak to vlastně

představuje, velmi, jako bariérovou situaci a hlavně je to strašně únavný, protože já se v tom zvuku musím neustále vyznávat, filtrovat, co je ba last a snažit se v tom zachytit, to co pro mě má nějaký přínos, buď mi to jako... buď je to komunikační, linka a nebo je to nějaká orientační zpráva, takže třeba bych myslela , když bych jako, když třeba, nevím, organizujeme cvičení pro nevidomé, tak si velmi dáváme pozor na to, abychom tu místnost vybrali správně, aby to nebyla dūtá, holá místnost, ale měla na zemi koberec, aby se tam ten zvuk dobře nesl, aby opravdu bylo dobře rozumět a neunavovala jsem sebe a ostatní , tím že se budem šťavit na tom vůbec vlastně rozumět, co se kolem děje, tak tohle mě třeba napadá, že si vidící vůbec vlastně, že často tohle bývá úplně jako přehlédnuté

E: „Ty opakovaně mluvíš o tom, že ve tvém každodenním životě je hodně důležitá imaginace, což samozřejmě souvisí i s tvorbou výstav a celkově jako umění. A u tebe je to vlastně nějaký důležitý faktor, nebo nějaký nástroj, který musíš používat v každodenním fungování. Mluvíš vlastně o určitém typu vnitřní práce, kdy poslouchat nebo celkově vnímat okolí, znamená vlastně třídít, rozlišovat, spojovat, domýšlet a to skrze spojení dalšími hmatovými nebo čichovými vjemy, které jsou v tom okolí se vyskytují a skládat vlastně nějaké výsledné obrazy, skrze útržky a fragmenty. Jako důkaz o tvé imaginaci přečtu, přestože si říkala, že už to není úplně aktuální, ale přesto mě to vlastně hodně zajímalo, ale vlastně nejenom imaginace, ale i nějaké praktičnosti, tak je to, že sis vytvořila svojí lišku, jako nějakou průvodkyni a společně si na cestách například po extrémně náročném terénu, jako je Václavské náměstí. Můžeš popsat, jak ta tvoje spolupráce s liškou probíhala, teda ještě když byla aktuální?“

P: „Jo. Liška, je bytost, která mě provázela. Já jsem si jí prostě vymyslela, jako v představě, proto aby se mě mezi tím davem proudícím na všechny strany a sem tam postávajícím, tak dobře procházelo s tou bílou holí, no tak jsem si prostě představovala tu lištičku, jak hrozně je radostná, má z to opravdu jako povyražení, ja jako je tam kolem tolik lidí a je tam jako hbitá a ještě k tomu jí lidi neviděj, to jí strašně baví, strašně jí to baví a ona běží, a tak si jako, ty ouška má takhle zvednutý nahoru a ocáskem mydlí zleva doprava a tím mě vytváří krásnou cestičku a já si jdu za ní, protože ona mě vlastně umetá ten koridor, kterým já potom můžu úplně uvolněně, plynule a jako i hbitě procházet. A tahle představa, je to představa, myslím že vůbec k tomu chození poslepu po Praze a i jinde s bílou holí, patří kombinace velké pozornosti, vlastně toho, že člověk je opravdu

jako velmi soustředěný , proto se u té hcůze někdy, jako třeba mi lidi někdy říkají, že vypadám jako zasmušile, nebo vážně, ne, to je prostě výrazem soustředění, koncentrace, ale současně i uvolněně, protože kdybych byla jenom soustředěná, tak jsem v napětí a já potřebuju být i velmi uvolněná, proto abych včas dobře vyhodnotila a zareagovala, když by mě ta hůl něco zasignalizovala, nebo kdybych já něco postřehla, že to jsou vlastně takové dvě protichůdné kvality, které potřebuju kombinovat, no a mě napadlo, že ta liška mi to vlastně bude dobře umožňovat, tím že se na ní soustředím. Ona je právě ještě k tomu taková , říkám, radostná, to je koncentrát radosti, tak mě to teda ohromně pomáhalo a já jsem tím sama sebe vlastně bavila v té poměrně zátěžové situaci, no tak jsem si jí prostě takhle vytvořila. A je teda pravda, že tenhle text, jako měla jsem na něho hezké ohlasy a dokonce jeden čtenář mi poslal jako nádhernou plyšovou lišku. Na základě tohoto textu. A taky se pár lidí domnívalo, že se u nás skutečně v republice začli cvičit nejenom psy, ale už i lišky a brali to jako doslova, že opravdu mě vodí vodící liška.

E: „Mě by zajímalo, jak by taková liška mohla právě pomáhat, jako i při procházení výstav, jakoby jak by to mohlo zafungovat, protože tam si samozřejmě umělci, umělkyně kladou před řadu návštěvníků velkou škálu vlastně nepředvídatelných, což si říkala, že je na jednu stranu vlastně vítáno. A nepředvídatelných, tvarů, forem a médií a tak dále, takže vlastně by se tam ta liška zorientovala, ale možná teda položím možná skoro poslední, asi poslední otázku , která se vlastně týká vlastně tématu, který vím že je pro tebe velmi důležitý, vím vlastně od tebe, že se hodně zabýváš, jak o nevidomých píšou média a vlastně dokonce i řadu článků, který třeba se často zabývají různými dezinformacema, že je sbíráš, všímáš si vlastně taky tónu, jakým se o nevidomých mluví. S tím vlastně souvisí, že si autorkou vlastně výborného textu, který se jmenuje Nevidomí a jazyk, přijímání a názvosloví až ke slepeckému slangu, kdy vlastně hnedka v úvodu se v něm věnuješ označení nevidomých a já se vlastně chci zeptat, jaký je pro tebe přijatelný výraz nebo na jakém označení vlastně panuje největší shoda mezi nevidomými a jaký výraz naopak používá většinová společnost, média a je třeba nějakým způsobem, nějakým způsobem škodlivý, nebo vlastně pro vás nepřijemný. A jestli máš vlastně nějakou, zase dlouhá otázka , jestli máš vlastně nějakou, třeba nějakou komplexnější vizi nějakého inkluzivnějšího, citlivějšího jazyka.“

P: Tak, to je opravdu velmi komplexní. Tak já to zkusím trochu rozmatávat, určitě tady máme nějaké jako domluvené, máme tady nějakou zvyklost, v tom mluvení, jak budem mluvit, jak o nás bude mluveno a jak mi budem mluvit o těch kdo viděj a protože jsme taky nějaká uzavřená skupinka, kromě toho, že jsme ve společnosti majoritní, tak i zrakově postižení mají svoji nějakou komunitu a mi se v ní taky nějak bavíme o těch lidech, co viděj, jo? To taky je prostě pravda, když ten slang funguje na obě strany, tak nejdříve, jak teda, jak ta společnost o nás no... asi je tady jako usus zavedený, že ten kdo špatně vidí, nebo nevidí vůbec, tak se označuje za zrakově postiženého, to je protože celá ta skupina handicapovaných lidí, česky se označuje za zdravotně postižené, to se bere za takový zastřešující neutrální jako výraz akceptovaný napříč skupinami lidí s nějakým postižením a my jsme toho podskupinou, takže jsme zrakově postižení a v rámci zrakově postižených rozlišujeme, jestli máme ještě trochu toho vidění, pak můžeme být slabozrací nebo lidé s nějakými zbytky zraku, někdy taky se říká té prostřední skupině, prakticky nevidomí, což neznamena, že to je nějak praktické, ale že to je téměř, téměř nevidomí lidé. A pak jsou teda zcela nevidomí, úplně nevidomí. Já vždycky na školeních vidícím lidem, kteří třeba chtějí spolupracovat s lidmi, kteří špatně vidí, nebo nevidí, tak říkám, nezaujmete, když budete používat slovo nevidomí, pravděpodobně si toho nikdo nevšimne, je to nějaký způsobem výraz toho, že jste poučení, protože organizace, ve které se profesionálně zabývají touhle skupinou lidí, tak o nás opravdu mluví jako o nevidomých, slovo slepí je trochu vybočující, přesto že je velmi přímočaře pojmenovávající a pro malé děti jedno značně srozumitelné, na rozdíl od toho nevyslovitelného slova , nevidmí. To malé děti fakt neřeknou a ještě aby to pochopily. Slepá paní, proč má tu bílou tyčku, to je klasická otázka od malých dětí, krásná, krásná. Takže ale, tak to je prostě, prostě se u nás stalo, že neutrální, všeobecně přijímaný výraz pro lidi, kteří nevidí je slovo nevidomý, nikoliv slepý. Čím jsem starší, tím míň mě zajímají slovíčka a tím víc si všímám atmosféry a vztahu ve kterém ta komunikace probíhá. V tom mě určitě taky ty děti taky hodně posunuly, protože vyrůstat s dětma nebo žít s dětma, které odrůstají, jsou... Míšovi je šest, Martě je deset, našim dětem. Tak to je vlastně takový svět, kdy prostě všechno se říká otevřeně a nic mi neprojde, co není úplně srozumitelný, takže třeba i Marty spolužáci, třeba ve školce vždycky říkaly „Teto, ty ale musíš vždycky chodit za tou hůlkou, kam ona ti ukazuje a než abys šla nikam jinam, tam by si mohla spadnout do díry“ nebo mi říkaly třeba „No ale ty vidíš“ já říkám „Proč si to myslíš?“ „No protože ty vůbec nezavíráš oči, máš je furt otevřený“. A to je velmi dobrý postřeh, protože, proč je mám otevřený, když

nevidím? A já jsem říkala „No, to je výborný, hele ale ja kdybych je zavřela, tak bych usla, víš? “ a on říká „Joo? Ukaž!“ tak já jsem zavřela oči a on ten chlapeček říká „Hmm, fakt dobrý.“ Jo? To jsou prostě nádherný výměny a to jak je ten náš jako politicky korektní jazyk složitý pro ty děti bylo pro mě taky patrný, když mi nějaký děti říkaly „Jo ty máš toho nevi.., nevido.., nevidomýho psa?“ Já říkám „Jo ty myslíš, vodícího?“ No, to je jedno, tak prostě, že se to hrozně pak plete, žejo? Nevidomý má vodícího psa, samý divný slova, no. Takže... a na druhou stranu, když potkám někoho, kdo sice bude správně ty slova používat, a neřekne mi „slepá paní“ a řekne mi „nevidomá“, ale nebude schopný mě brát partnersky a bude se ke mně chovat shovívavě nebo různě blahosklonně nebo skrytě povýšeně, tak ho ta... ta slovíčka tu situaci nezachrání, ta prostě bude špatná a nebudu se cítit v ní dobře a ten člověk prostě mě jako povýšeně mine a třeba řekne „No tak, pomozte té nevidomé paní“ nebo „Ta nevidomá si tady potřebuje sednout“. Takže to nepomůže tomu, na druhé straně je pravda, že to slovo slepec je pro mě, i pro mě je jako negativní a chápu naprosto kolegy, kteří nevidí, že ho opravdu jako po většinou rádi nemáme, protože je dost jako hanlivé , má takový jako konotace, prostě nepříjemný , i když třeba se taky najdou starší nevidomí lidé, kteří proti slepci nic nemají, ale já patřím k těm, komu úplně příjemný není a to je taky proto, že nemá ženský tvar, takže když nastoupím do tramvaje a ozve se „uvolněte místo tomu slepci“, tak si fakt nepřipadám ani jako žena, ani jako příslušnice lidského rodu, to je jak kdybych byla nějaký zvláštní živočišný druh, jo? Takže určitě na těch slovíčkách záleží, jak se spolu budeme cítit, akorát si nemyslím, že slovíčka zachrání všechno, a že podstatnější je přístup a nějaká jako chuť se potkávat, to jít do těch setkání bez strachu, bez pocitu vlastního ohrožení, že se mi něco stane, ale spíš taková nějaká jako nálada, tak jo, já si to neumím představit, jak ty to máš, ale pojďme se potkat a nějak to vymyslíme. Už jsi sem nějak došel, takže očividně jsi schopný fungovat, tak pojďme do toho a bude to fajn. A nebo nebude, tak se dohodneme, že nic a jako rozloučíme se v klidu. Obojí je možný.

E: Tak jo. Já to asi uzavřu tím, že ještě jednou pozvu k návštěvě stránek Rozhledna.cz, kde vlastně nejenom ten...

P: Rozhledna.info, rozhledna.info

E: Rozhledna.info, pardon, kde vlastně nejenom ten text Nevidomí a jazyk, ale vlastně celá řada dalších textů od Pavly a dalších autorů, autork je vlastně k dispozici a moc to

doporučuju ten text Nevidomí a jazyk je nejenom velmi kritický právě k tomu, jakým způsobem užíváme jazyk stigmatizačně a tak dál, ale zároveň i velmi zábavný právě v tom jaký výraz se třeba používá právě pro označování skupiny vidomých.

P: A to neprozradím.

E: To nebudeme prozrazovat

T: To je lákadlo pro přečtení toho původního textu.

E: Děkujeme moc za rozhovor. Já předávám slovo Tereze.

T: Já vám oběma moc děkuju za velmi zajímavý a zároveň příjemný a vlastně povzbuzující rozhovor. Díky moc Evě, že to iniciovala celou tou výstavou a pro nás je to moc vlastně přínosný a důležitý, jakožto pro organizaci. A samozřejmě moc děkuju Pavle, že si na nás udělala čas a podělila se s náma nejenom o svoje zkušenosti, ale i o vlastně spoustu důležitých informací, který si myslím, že je dobře, že i v tomhleto kontextu zazněly. A děkuju samozřejmě i vám posluchačům a těšíme se na vás zase za týden u dalšího dílu našeho podcastu Tovarní hlášení.

P a E: Díky moc!

Výtvarné umění a lidé se zrakovým postižením

Dobrý den, jmenuji se Karla Eiseltová a jsem studentkou 3. ročníku Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy.

Píši bakalářskou práci na téma "Výtvarné umění a lidé se zrakovým postižením". V rámci mého výzkumu se pokouším kontaktovat pražské galerie, které by mi pomohly dozvědět se o této problematice více a byly ochotné se podělit o své zkušenosti. Mým cílem je přijít na to, v čem by mohly být výstavy lepší a lépe dostupné lidem se zrakovým postižením. Proto jsem si připravila krátký dotazník, který zabere sotva 5 minut.

Děkuji vám za spolupráci!

*Povinné pole

1. Jsou některé z vašich výstav dostupné lidem se zrakovým postižením? *

2. Pořádá vaše galerie pravidelně výstavy pro lidi se zrakovým postižením? (pokud ano, jaké?) *

3. Jaké jsou základní podmínky, které by měly splňovat prostory výstavy, aby byly co nejlépe dostupné? *

4. Nabízí vaše galerie workshopy nebo doprovodné kreativní programy pro nevidomé? (pokud ano, jaké?) *

5. Myslíte si, že je o výtvarné umění mezi lidmi se zrakovým postižením zájem? *

6. Plánujete v budoucnu pořádat výstavu pro lidi se zrakovým postižením? *

Obsah není vytvořen ani schválen Googlem.

Google Formuláře